

شماره جلسه: ۱۷۶ درس خارج فقه آیه الله نجفی دامنه تاریخ: ۱۴۰۴/۰۴/۳۱ سه شنبه

مقرر: مصطفی الهاددی

موضوع عام: مسائل مستحدثه موضوع خاص: بورس و اوراق بهادار موضوع اخص: (۲۹)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

یکی از امور متداول در بازار بورس دریافت اعتبار مالی برای معاملات سهام است. توضیح اینکه کسی که می‌خواهد به بازار بورس وارد شود و در آن فعالیت کند ولی سرمایه‌ای ندارد تا سهامی را خریداری کند، به دریافت یک اعتبار معاملاتی از کارگزاران بورس به نحو قرض اقدام می‌کند. کارگزار این قرض را در بستر و قرارداد یک بسته اعتباری به او تحویل می‌دهد و البته کاربر موظف است قرض خود را طبق آنچه در قرارداد منعقد شده بپردازد. در اینجا ممکن است کارگزار خواستار دریافت کارمزد و زیاده‌ای معین در این فرایند گردد. حال که دریافت چنین اعتباری مشروط به پرداخت زیاده از جانب کاربر است، موجب ربا می‌گردد که حرام است. یادآور می‌شود که اگر کسی به وسیله قرض ربوی چیزی را بخرد مالک آن می‌گردد. البته که پرداخت این زیاده توسط کاربر و قرض‌گیرنده به دلیل اینکه تعهدی به پرداخت آن ندارد و از طرفی هم در نزد کارگزار وثیقه‌ای دارد که بدون پرداخت آن زیاده نمی‌تواند آن را استرداد کند و مضطر به پرداخت این زیاده می‌باشد، اشکالی ندارد؛ ولی قطعاً دریافت زیاده در قرض از جانب کارگزار حرام است چرا که آنرا تبدیل به قرض ربوی می‌کند.

راهکار تصحیح این زیاده به وسیله تغییر موضوع - عنوانِ قرض - به مشارکت یا مضاربه یا خرید و فروش اقساطی یا دیگر عقود شرعی قابلِ ممکن در اینجا، امکان پذیر است. لذا اگر کارگزار یکی از راههای فرار از ربا - که در مباحث گذشته به تفصیل گذشت - را در پیش گیرد و اقدام به این کار کند گرفتار ربا نمی شود و معامله اش صحیح می گردد.